

Для посилань: Крещенко Б., Пискун О. Формування екологічної свідомості учнів у процесі технологічної освіти. *Професійна освіта в контексті сталого розвитку ООН: матеріали Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції (м. Чернігів, 29 листопада 2024 р.)* [редкол. : Носовець Н., Ребенок В., Пригодій А., Ярошук К., Wexel Ch.]. Чернігів: НУЧК імені Т.Г. Шевченка, 2024. С. 18-20.

Богдан Крещенко, студент бакалаврату
Національний університет
«Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка,
м. Чернігів, Україна

Оксана Пискун, кандидат педагогічних наук, доцент
Національний університет
«Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка
м. Чернігів, Україна

ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ СВІДОМОСТІ УЧНІВ У ПРОЦЕСІ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ

Актуальність. Сталий розвиток узагальнює в собі процес виживання і відновлення генофонду людства, збереження природного середовища, орієнтацію на зниження антропогенного впливу на навколишнє середовище і гармонізацію розвитку людини і природи [3]. В умовах сучасних надскладних екологічних викликів, таких як зміна клімату, забруднення довкілля, виснаження природних ресурсів, руйнування регіональних екосистем в ході війни одним з головних завдань освіти стає формування екологічної свідомості підростаючого покоління. Особливе місце у цьому займає технологічна освіта, яка забезпечує учнів не лише знаннями про техніку і технологічні процеси, але й здатністю аналізувати їх вплив на природу, сприяє розвитку екологічної культури та формуванню практичних навичок для вирішення екологічних проблем.

Виклад основного матеріалу. Екологічна свідомість разом з екологічними знаннями і переконаннями, екологічним світоглядом, готовністю до екологічної діяльності і відповідальним ставленням до навколишнього середовища складають зміст екологічної культури особистості. Кінцевою метою екологічного виховання є формування особистості з високим рівнем екологічної культури, стрижнем якої є система суспільно важливих цінностей [1; 3].

Інтеграція екологічного компоненту у технологічну освіту сприяє формуванню таких актуальних сьогодні якостей особистості, як:

- екологічна відповідальність – усвідомлення наслідків впливу своїх дій на навколишнє середовище;
- прагнення до інновацій – пошук нових техніко-технологічних рішень для зменшення негативного впливу на довкілля та його відновлення;
- сталі поведінкові моделі – звички, які зменшують екологічний слід, наприклад, сортування відходів, ресайклінг або раціональне використання ресурсів.

Формування компонентів екологічної свідомості учнів в процесі технологічної освіти може здійснюватися різними шляхами, зокрема через:

- реалізацію проєктно-технологічної діяльності: по-перше, в ході виконання будь-яких проєктів учнів здійснюють їх екологічну експертизу; по-друге, учні можуть розробляти суто екологічні проєкти, такі як «нуль відходів», проєкти з реюзингу й апсайклінгу, озеленення території, енергозбереження або впровадження зелених технологій;

- дослідження екологічних матеріалів, таких як біорозкладні пластики, відновлювані ресурси чи вторинна сировина, а також альтернативних технологій виготовлення виробів та використання їх в учнівських проєктах;

- включення у навчальні програми з технологій екологічних тем, пов'язаних із відновлюваною енергетикою, циркулярною економікою, технологіями очищення води чи ґрунтів, утилізацією відходів тощо; проведення дослідницьких проєктів;

- міждисциплінарний підхід – інтеграція знань із біології, хімії, фізики та географії, що дозволяє глибше аналізувати екологічні наслідки техногенних процесів, наприклад, вплив на екосистему хімічних речовин, які використовуються у певному виробництві.

Для ефективного формування екологічної свідомості учнів у процесі технологічної освіти використовуються такі форми і методи навчання, як:

- урочна (на уроках технологій і трудового навчання) та позаурочна (гуртки і факультативи технологічного профілю; екскурсії на підприємства; виховні заходи на екологічну тематику; участь в екологічних конкурсах; майстер-класи; відвідування виставок; екологічні акції з прибирання лісу, посадки дерев, виготовлення годівничок для диких тварин тощо) форми;

- проблемно-орієнтовані і дослідницькі методи (проблемний виклад вчителя, евристичні і частково-пошукові методи, метод розв'язку конкретних ситуацій, моніторинг стану екосистеми тощо), спрямовані на аналіз і вирішення реальних екологічних проблем;

- сучасні цифрові освітні технології (інтерактивні підручники і вправи; створення презентацій та візуалізацій екологічних проблем; моделювання екологічних ситуацій за допомогою спеціалізованого програмного забезпечення; технології віртуальної і доповненої реальності та панорамного 3D фото і відео; технології ІІІ в освіті).

Висновок. Технологічна освіта має значний потенціал у формуванні екологічної свідомості сучасного учня та володіє необхідним методичним інструментарієм. Проєктна і дослідницька діяльність, проблемно-орієнтований і міждисциплінарний підходи, сучасні форми, методи і технології навчання злагоджено працюють на досягнення цієї мети. Набуті в ході проєктно-технологічної діяльності екологічні знання стають основою переконань, ціннісних орієнтацій та емоційних переживань учнів [2], а практичні уміння, навички і поведінкові звички утворюють основу діяльної екологічно свідомої особистості, здатної приймати екологічно обґрунтовані рішення.

Література

1. Пригодій А., Клементьєва А. Формування в учнів ЗПТО екологічної свідомості в процесі фахової підготовки. *Вісник Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка*. 2024. Вип. 26(182). С. 123-127.
2. Чемшит В. Г. Формування проєктно-технологічної компетентності у контексті реалізації змістової лінії «екологічна безпека і сталий розвиток». *Безпека життя і діяльності людини: теорія та практика : збірник наук. праць Всеукр. наук.-практ. конф., присвяченої Всесвітнім Дням цивільної оборони та охорони праці, (Полтава, 23–24 квітня 2020 р.)* / упоряд., і ред.: В. П. Титаренко, А. М. Хлопов. Полтава : ПНПУ імені В.Г. Короленка, 2020. С. 63-68.
3. Шклярук Н. А. Моніторинг сформованості екологічної культури учнів засобами випереджальної освіти для сталого розвитку. *Обдаровані діти – скарб нації!: матеріали V Міжнародної науково-практичної онлайн-конференції (Київ, 23-29 жовтня 2024 року)*. Київ: Інститут обдарованої дитини НАПН України, 2024. С. 1586-1592.